

บทที่ 1

บทนำ

ประยงค์เป็นพืชในตระกูล Meliceae⁷ เป็นพันธุ์ไม้ขนาดเล็ก มีขึ้นอยู่ทั่วไปในประเทศไทย มาเลเซีย จีนและฟิลิปปินส์ ประยงค์มีอยู่หลายชนิดได้แก่ ประยงค์ป่า (*Aglaia odoratissima*, Blume) ประยงค์บ้าน (*Aglaia odorata*, Lour) และประยงค์ (*Aglaia chaudiensis*, Pierre) แพทย์ชนบทได้กล่าวไว้ว่าพืชชนิดนี้ใช้ประโยชน์ทางยาได้หลายอย่าง² เช่นใช้ปุ่มของประยงค์ป่าปรุงเป็นยาถอนเสมหะ แก้พิษทั้งปวง แก้หอบเนื่องจากปอดพิการและแก้อาการไข้รับประธานถอนพิษสุนัขกัด ประยงค์บ้านใช้รากเป็นยาทำให้อาเจียร ถอนพิษเบื่อเมา ใช้สิ่งที่สกัดจากใบเป็นยาบำรุงหัวใจและลดไข้ และประยงค์ชนิดสุดท้ายใช้รากกับประธานเป็นยาแก้เลือดกำเดาออก

เนื่องจากประยงค์บ้าน (*Aglaia odorata*, Lour) มีคุณประโยชน์ทางยารักษาโรคหลายที่น่าสนใจและหोजจะหาได้ง่ายกว่าประยงค์อีกสองชนิดนั้น จึงมีผู้ทำการวิจัยใบประยงค์บ้านเพื่อหาสารประกอบต่างๆที่มีอยู่ กล่าวคือในปีพ.ศ. 2507 ภายใต้การควบคุมงานวิจัยของ ดร.เทพ เชียงทอง นางอาภรณ์ วีรสารได้ทำการสกัดใบประยงค์ได้สารประกอบหลายตัว³ แต่ได้ทำการศึกษาเพียงสารเดียวเป็น tetracyclic triterpene เรียกว่า Aglaiol^{1,3} และต่อมาในปีพ.ศ. 2512 ภายใต้การควบคุมงานวิจัยของ ดร.เทพ เชียงทอง นายอุดม กนกผลได้ทำการสกัดใบประยงค์และแยกสารประกอบได้หลายตัว ศึกษาปฏิกิริยาเคมีและหาสูตรโครงสร้างของสารเหล่านั้น⁴ ได้เสนอสูตรโครงสร้างของสารใหม่อีกสองสารเรียกว่า Aglaiondiol และ Aglatriol ซึ่งสารทั้งสองนั้นมีสูตรโครงสร้างคล้ายกับของ Aglaiol ดังนั้นจึงทำการวิจัยต่อเพื่อ confirm สูตรโครงสร้างของ Aglaiondiol และ Aglatriol จาก Aglaiol ที่ทราบสูตรโครงสร้างแน่นอนแล้ว และศึกษาปฏิกิริยาเคมีของสารทั้งสามตัวนี้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อให้ได้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น อันเป็นหนทางที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาต่อไป